

7. Sanderson, M. (2007). Education and the labour market / N. Crafts, I. Gazeley and A. Newell (eds.). Work and Pay in Twentieth Century Britain // Oxford: Oxford University Press.

8. Simon, B. (1965). Education and the Labour Movement. – London: Lawrence and Wishart.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ГОЛОВКО Ірина Олексіївна – викладач кафедри іноземних мов Кіровоградського національного технічного університету.

Наукові інтереси: історія становлення та розвитку європейської освіти (кінець XIX – початок XX століття).

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

GOLOVKO Iryna Olexiyivna – Lecturer of Foreign Languages Department at Kirovograd National Technical University.

Circle of scientific interests: the history of technical education forming and development in Europe (the end of the nineteenth – beginning of the twentieth centuries).

УДК 378.147.041:378.011.3-51

ЗАМОТАЄВА Наталія Володимирівна – старший викладач кафедри гуманітарної та соціально-економічної підготовки факультету підготовки офіцерів запасу Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського
e-mail: zamotaeva.n@mail.ru

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ КУЛЬТУРОТВОРЧОГО ПІДХОДУ ДО ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН ВВНЗ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Протягом останніх років епіцентром сучасного філософсько-культурологічного дискурсу є проблема стрімкого падіння загальнокультурного рівня розвитку молоді, девальвації традиційних культурних цінностей, зниження культурної свідомості та ідентичності постмодерної людини, нагальності переорієнтації на культуротворчу освітню парадигму. Пріоритетного значення порушена проблема набуває для педагогічного фаху, оскільки сучасній вищій військовій школі потрібен не споживач і ретранслятор готових знань, а самостійно мисляча, креативна, духовно багата особистість, учений-педагог, здатний завдяки своєму високому інтелекту, інноваційним поглядам, самовідданості, патріотизму виховати справжніх захисників Вітчизни. На необхідність переорієнтації із традиційної культурологічної на культуротворчу, компетентнісну освітню парадигму вказується в основних програмних документах у галузі освіти. Зокрема, у «Національній доктрині розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» особлива увага приділяється перспективам оновлення цілей і змісту освіти на основі компетентнісного підходу, перебудови

навчально-виховного процесу на засадах розвивальної педагогіки, забезпечення системного підвищення якості освіти на інноваційній основі, сучасного психолого-педагогічного та науково-методичного супроводження навчально-виховного процесу; вдосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних працівників [13].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальні засади порушеної проблеми закладені у працях В. Андрущенко, Л. Губерського, О. Вознока, В. Ільїна, В. Кременя, С. Кримського, М. Михальченка, А. Флієра.

Вітчизняні та зарубіжні вчені сходяться на думці, що втрата інтересу до класичної культурної спадщини та збільшення потреби в масовій культурі в сучасному постмодерному суспільстві зумовлені «культурною корозією», тобто втратою системного характеру «ціннісних орієнтацій», «соціальної адекватності й культурної компетентності» [8, с. 153]. Вихід із цієї загрозливої ситуації вбачається в утвердженні «пріоритетної цінності креативної діяльності, активності суб'єкта, спрямованої на перетворення світу» [8,

с. 239]. Окремо наголошується на необхідності залучення людини до культуротворчої діяльності, використання розвивального потенціалу мистецтва, який, крім відомих пізнавальних і художньо-естетичних функцій, виконує гармонізуючі, стабілізуючі, впорядкувальні функції.

Проведений аналіз наукової літератури свідчить, що культуротворчий підхід повною мірою забезпечуватиме соціалізацію особистості військового фахівця, професійну підготовку викладача-гуманітарія до реалізації освітньо-виховних цілей вищої військової школи.

Мета статті полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад культуротворчого підходу до підвищення професійної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін ВВН, з'ясуванні психолого-педагогічних умов розвитку культуротворчої компетентності викладачів гуманітарних дисциплін ВВНЗ у системі неперервної професійної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Концептуалізація ідеї культуротворчості як універсальної категорії людського буття припадає на добу античності, коли у працях видатних давньогрецьких і давньоримських філософів, учених і педагогів (Протагор, Сократ, Платон, Арістотель, Цицерон та ін.) набуває обґрунтування гуманістична теорія виховання, складається система поглядів на культуру і культурну діяльність як форму творчої самореалізації людини, як дієвий спосіб особистісного самовдосконалення.

Для вирішення порушеної проблеми маємо висвітлити погляди філософів Середньовіччя. Августин Аврелій, Іоанн Златоуст, Макарій Єгипетський, Теофіл найвищий сенс людського життя вбачали у збагаченні душі, в набутті внутрішньої досконалості, у вихованні християнських чеснот. Згідно з поглядами фундаторів філософії християнської освіти, завдання педагога полягало в тому, щоб допомогти душі пригадати приховані в ній знання й Божественні настанови, спрямувати вихованця на шлях істинний задля наближення до Бога й порятунку власної душі.

Значний внесок у філософське обґрунтування ідей про культуротворчу місію людини, провідну роль освіти і виховання в реалізації культуротворчих

потенцій особистості зробили видатні гуманісти доби Відродження Франческо Петрарка (трактат «Про засоби проти будь-якої долі»), Лоренцо Валла («Про істинне і хибне благо»), Джаноццо Манетті (трактат

«Про гідність і перевагу людини»), Джованні Піко делла Мірандола («Промови про гідність людини»), Микола Кузанський (бесіда «Про красу») та інші.

Концептуального значення для розуміння сутності культуротворчої діяльності набуває праця Г. В. Ф. Гегеля «Феноменологія духу», провідною тезою в якій є твердження про те, що лише у культурному просторі індивідуальність стає «тим, чим вона є в собі, і тільки тоді вона є в собі й має реальне існування; рівень її культури визначає ступінь її реальності та сили» [2].

Становлення людини у культурі Г. В. Ф. Гегель розглядав на основі двох ключових понять: «буття-в-собі» і «буття-для-себе». Ототожнивши ці поняття з універсальними категоріями добра і зла (або їх уособлення з державною владою та багатством відповідно), філософ простежив шлях народження «чистої культури», що знаходить вираження в мові й мовленні. «У світі моралі мова – це закон і наказ, а у світі реальності – лише порада, – наголошував Г. В. Ф. Гегель, – за її зміст править сутність, і мова – форма цього змісту, а тут вона має за свій зміст саму форму, в якій вона існує, і має чинність як мова; це сила мовлення як такого, яке виконує те, що слід виконати. Адже мовлення – це існування чистого Я як Я; в мові для себе сутнісна одиничність самоусвідомлення входить в існування як така, що існує для іншого. Отже, Я як це чисте Я інакше не існує; в кожному іншому вияві воно занурене в реальність і постає у формі, з якої може вийти; воно відображується в собі, відвертаючись від своєї дії і свого фізіономічного вияву, й полишає позаду бездушним таке неповне існування, в якому завжди чогось і забагато, і замало» [2, с. 349]. Саме у такому протистоянні «постає дух цього реального світу культури та освіти, – дух, що усвідомлює себе у своїй істині та своєму понятті. Цей дух – абсолютне та універсальне перекручення і відчуження реальності й мислення, чиста культура» [2, с. 358]. За Г. В. Ф. Гегелем, справжнє самоусвідомлене існування духу виражається у мові та зберігається у художньому творі.

Важливим поступом на шляху подальшого розроблення теорії культуротворчості стали праці мислителів, які заклали підґрунтя філософії «діалогу культур» (Г. Сковорода, М. Бубер, М. Бахтін, В. Біблер). У «Розмові п'яти подорожніх про справжнє щастя в житті» Г. Сковорода зазначив, що вищих начал людина може досягти лише за умови поглиблення власного внутрішнього світу. У цьому ж творі

видатний український філософ вказав на діалогічну сутність людини: «Два хліби, два доми, два одяги, два види всього є, всього по двоє, тому що є дві людини в одній людині...» [12, с. 248]. На думку мислителя, сама людина з її власними настановами є джерелом творчої наснаги. Зокрема, у відомому творі «Дружня розмова про мир душевний» Г. Сковорода стверджував: «Насіння всіх наук ховається всередині людини, тут приховане їхнє джерело, а хто бачить його? Це одне невичерпне джерело всього блага й блаженства нашого, вона сама є оте блаженство, безпричинний початок, безпочаткова причина, в якій і від якої все, а вона сама від себе самої і завжди з собою є і буде» [12, с. 248].

У сучасних соціологічних дослідженнях культуротворчість розглядається у контексті соціальної обумовленості людської діяльності та розтлумачується як шлях до налагодження взаєморозуміння між людьми.

Американський соціолог Джеффри Александер стверджує, що поява особистісно орієнтованого підходу зумовлює переосмислення поглядів щодо місця культури у процесі діяльності людини. На думку вченого, головна відмінність від існуючого об'єкт-об'єктного підходу полягає у тому, що діяльність мотивується самою людиною – її емоціями, сприйняттям, чуттєвістю. Порядок такої діяльності формується на основі свідомості, досвіду особистості.

Характерною особливістю будь-якої практичної діяльності російський дослідник Л. Коган вважає те, що в ній людина змінює не лише навколишній світ, але й свою свідомість. Учений розглядає культуру як діалог між окремими соціальними групами та людьми.

Вітчизняні вчені В. Андрущенко, Л. Губерський, М. Михальченко відправною точкою культуротворчої діяльності особистості вбачають її індивідуальний інтерес. Автори монографії «Культура. Ідеологія, Особистість» підкреслюють, що саме внутрішнє, індивідуальне постає як ідеальна спонукальна сила життєдіяльності людини, культуротворчого процесу [3].

Сутність культуротворчості С. Кримський убаचाє в «актуалізації смислового потенціалу творчої діяльності, що характеризується перетворенням речей на речення (формування текстів) і відтворенням історичного досвіду в його перспективних можливостях» [9, с. 16]. Культуру вчений розуміє як смислотвірну систему, у якій її об'єкти «не лише виражають смислову інформацію про людську діяльність і спосіб

життя, а й самі здатні породжувати смисли та символи» [9, с. 19].

Проведений аналіз філософських, соціокультурних, мистецтвознавчих аспектів дозволяє стверджувати, що культуротворчість виступає визначальною ознакою продуктивного перетворювального ставлення людини до себе і навколишнього світу, яке передбачає особистісне творче опанування духовних і матеріальних надбань людства, збагачення й осучаснення існуючих культурних здобутків, надання їм нового актуального для сучасного суспільства і окремої особистості сенсу. Культуротворча діяльність відзначається цілісним багатовекторним діалогічним характером, що охоплює всі сфери, види і форми активного ставлення людини до культурної спадщини, міжкультурного та міжособистісного діалогу з метою самоутвердження, самореалізації, налагодження взаєморозуміння між усіма суб'єктами творчої взаємодії і комунікації. Визначальними передумовами залучення людини до культуротворчої діяльності виступають сформована внутрішня свобода, наявність потреби в перетворенні навколишньої дійсності за законами краси і гармонії, постійне прагнення до самовдосконалення.

У визначенні концептуальних підходів до розвитку культуротворчого потенціалу педагога спираємося на дослідження В. Загвязинського, І. Зязюна, В. Кан-Каліка, Ю. Львової, Н. Кузьміної, М. Никандрова, О. Піскунова, М. Поташника та інших учених. Провідного значення для нашого дослідження набуває думка академіка О. Піскунова, що «педагогіка повинна відшукати найефективніші шляхи формування в людині творчої трудової активності, здатності насолоджуватись прекрасним у мистецтві, у природі, в людях, творити це прекрасне» [10, с. 5]. Повністю поділяємо позицію В. Кан-Каліка і М. Никандрова, які наголошують, що «тільки творчий учитель виховує творчу людину» [7, с. 3]. Окремої уваги заслуговує цілісне сприйняття специфіки педагогічної творчості: «Професійна своєрідність діяльності педагога полягає в тому, що повна алгоритмізація її практично неможлива, хоча у педагогічній праці існує певна сукупність прийомів і навичок, яким педагог навчений. Але застосовуються ці прийоми й навички у постійно змінних, нестандартних ситуаціях, що потребує корекції, модифікації їх. У цьому і полягає специфіка педагогічної творчості» [7, с. 24].

Більшість дослідників розглядають творчість як провідну ознаку педагогічного

процесу, об'єктивну професійну характеристику діяльності педагога, яка відзначається оперативністю, систематичністю, співтворчістю, керованістю психічних станів, легкістю виникнення творчого самопочуття, публічністю.

Педагогічна концепція культуротворчості І. Зязюна позначена яскраво вираженим гуманістичним характером. У своїй статті «Освітні технології у вимірах педагогічної рефлексії» видатний український вчений чітко окреслив відмінності традиційної та гуманістичної освітньої парадигм: «Якщо перша парадигма освіти ґрунтується на універсальності навчальних програм, фронтальному спілкуванні, стандартних оцінках знань, умінь і навичок, примусовості, трансляційній формі передачі інформації вчителем і пасивності учнів, то гуманістичний підхід в освіті апелює до індивідуалізації і диференціації навчання, до радості учіння, до процесу творчості. Найважливіше в даному підході – не формування в учнів якихось нормативних знань, а механізмів самонавчання і самовиховання» [4, с. 12]. Серед провідних ознак сучасної освіти І. Зязюн визначив дослідницьке спрямування, яке передбачає постановку проблем, висування і перевірку гіпотез, генерування ідей, проведення чи моделювання експерименту тощо; дискусійний характер освоєння знань (вияв і зіставлення різних поглядів, думок, позицій, підбір і пред'явлення аргументації тощо); моделювання та рефлексію у процесі навчання.

Творча діяльність педагога розглядається М. Поташником у тісному зв'язку із здатністю бачити проблеми, знаходити оптимальні шляхи і підходи до їх розв'язання. Найявніші проблем вважається потенційним джерелом педагогічної творчості, що потребує сформованості у викладача умінь до самостійного пошуку та виявлення проблем.

Серед провідних тенденцій розвитку сучасної науки дослідники вказують на кардинальну переорієнтацію з авторитарно-маніпулятивної педагогіки на педагогіку співробітництва і співтворчості. Не випадково орієнтиром сучасних перетворень у системі професійної підготовки педагогів О. Дубасенюк називає інноваційну особистість, здатну творчо і результативно працювати «у напрямі індивідуалізації освітньої взаємодії, навчання, формування творчого мислення і збільшення самостійної роботи студентів» [5, с. 78].

Вагомим внеском у дослідження

сутності культуротворчої діяльності стала праця С. Сисоевої «Основи педагогічної творчості», в якій зроблено спробу обґрунтувати закони творчої діяльності педагога. Серед основних ознак педагогічної творчості дослідниця акцентує увагу на здатностях розробляти нові підходи до навчання; виявляти творчі здібності вихованців; бачити проблеми та знаходити різні шляхи їх розв'язання; проводити самоаналіз професійної діяльності, науково-дослідницьку роботу, узагальнювати власний досвід та досвід своїх колег; володіти формами і методами управління навчально-пізнавальною діяльністю; проявляти гнучкість тощо.

Проведений аналіз порушеної проблеми засвідчив, що культуротворча діяльність педагога тісним чином пов'язана з розвитком творчої уяви, дивергентного мислення, гнучкості, толерантності, емпатійності, рефлексивності, імпровізаційності, комунікативності. Потужним чинником культуротворчого процесу є суб'єкт-суб'єктна взаємодія, яка реалізується у діалозі, співробітництві, взаємоповазі та взаємодопомозі, вільному виборі шляхів самореалізації.

Результативність військово-педагогічного процесу сучасні дослідники ставлять у пряму залежність від «характеру пізнавальної діяльності майбутнього фахівця, що має позначатись активністю, ініціативністю, спрямованістю на відпрацювання комунікативних умінь, формування культури професійного спілкування, набуття здатності працювати в команді (групі, колективі), досягати при цьому як особистісного, так і колективного успіху» [1, с. 191]. Звідси пояснюється посилений інтерес до інтерактивного навчання і технологій, які його забезпечують.

Інтерактивна модель навчання ґрунтується на діалоговій взаємодії та взаємонавчанні, за якої і педагог, і вихованці виступають рівноправними суб'єктами, добре усвідомлюють власні дії, рефлексують з приводу того, що знають, вміють і здійснюють [6, с. 4–5]. Інтерактивне навчання створює умови для якнайповнішої реалізації особистісного потенціалу в різноманітних способах взаємопов'язаної навчальної діяльності: моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, вирішення проблем на основі аналізу обставин та відповідної ситуації тощо.

Інтерактивне навчання розглядається в педагогіці вищої школи як провідна ознака сучасного освітнього процесу, зорієнтованого на набуття фахової компетентності через

активну взаємодію, комунікацію, співпрацю всіх його суб'єктів. Інтерактивна взаємодія, на думку авторитетних українських дослідників, «виключає як домінування одного учасника навчального процесу над іншими, так і однієї думки над іншими» [6, с. 5]. Останнє зумовлює основні принципи і підходи до організації інтерактивного навчання, пріоритетність застосування інтерактивних технологій на етапі критичного осмислення засвоєних знань і відпрацювання на їх основі необхідних умінь, способів діяльності й досвіду.

Неперервна професійна освіта дорослої людини відзначається цілою низкою особливостей, пов'язаних із самосприйняттям і самооцінкою, мотивацією навчально-пізнавальної діяльності, системою цінностей, наявністю життєвого і професійного досвіду тощо. Саме тому в сучасній андрогонічній моделі інтерактивного навчання відображено п'ять основних ознак, властивих фахівцю, що навчається:

1. Усвідомлює себе самостійною, самокерованою особистістю.

2. Накопичує життєвий (побутовий, професійний, соціальний) досвід, який стає важливим джерелом навчання її самої та її колег.

3. Мотивація до навчання набуває прагматичного характеру, визначається прагненням за допомогою освіти вирішити свої життєво важливі проблеми й досягти конкретної мети.

4. Прагне до швидкої реалізації отриманих знань, умінь, навичок і якостей.

5. Навчальна діяльність значною мірою обмежена у часі, зумовлена просторовими, побутовими, професійними, соціальними чинниками (умовами) [11, с. 47].

Поділяючи погляди науковців, вважаємо, що практична реалізація інтерактивного навчання в системі неперервної професійної освіти педагогів-гуманітаріїв має здійснюватись за такими принципами: принцип діалогічної взаємодії, принцип кооперації та співробітництва, принцип активно-рольової (ігрової) і тренінгової організації навчання.

Серед основних методичних настанов, на які необхідно спиратися у процесі розвитку культуротворчої компетентності викладачів гуманітарних дисциплін ВВНЗ, концептуального значення набувають такі:

– уникнення будь-якої жорсткої регламентації в організації навчальної взаємодії, утвердження ідей толерантності, нерепресивної свідомості, плюралізму як найважливіших академічних цінностей і принципів професійного навчання;

– неприйнятність неконструктивних форм ведення дискусії, будь-якої критики;

– толерантність, доброзичливість у сприйнятті альтернативних поглядів і думок;

– партнерський характер відносин;

– налаштування всіх учасників на діалог, взаєморозуміння, взаємодію, співпрацю, досягнення спільного успіху як основну мету освітньої діяльності;

– прозорість, відкритість, колективність в обговоренні навчальних питань, демократизм у виробленні загальних рішень;

– врахування цільової аудиторії, рівня готовності учасників до інтерактивної взаємодії.

Остання настанова набуває провідного значення в організації інтерактивного навчання військових педагогів як сформованих і досвідчених фахівців.

Таким чином, звернення до інтерактивних технологій у системі післядипломної педагогічної освіти має бути спрямоване на розвиток критичного і дивергентного (креативного) мислення викладачів гуманітарних дисциплін ВВНЗ, умінь самостійно вирішувати різноманітні проблеми, досвіду міжособистісної взаємодії та комунікації, культури ділового спілкування.

Серед психолого-педагогічних умов розвитку культуротворчої компетентності необхідно виділити такі: створення сприятливого мікроклімату у навчальному середовищі, спрямованого на задоволення освітніх потреб особистості; налагодження діалогічної взаємодії усіх суб'єктів навчально-виховного процесу; використання активних технологій навчання. Їхня реалізація забезпечить необхідне підґрунтя для опанування сучасних педагогічних знань, умінь, навичок, збагачення практичного досвіду, набуття важливих особистісних і професійних якостей (креативність, творча уява, творче мислення, здатність до генерування нових ідей на основі, вироблення індивідуального стилю діяльності, перетворення педагогічної дійсності за принципами краси і гармонії).

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку.

1. Аналіз теоретико-методологічних засад до підвищення професійної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін ВВНЗ у системі неперервної професійної освіти засвідчив переваги культуротворчого підходу, сутність якого полягає у підготовці педагогів до активної професійної діяльності, продуктивної педагогічної комунікації, міжособистісної взаємодії, творчості з метою ефективного

вирішення освітньо-виховних завдань, подолання проблем, розв'язання конфліктних ситуацій на основі актуального культурологічного контенту, інтерактивних технологій навчання.

2. Сформованість культуротворчої компетентності залежить від характеру і спрямованості військово-педагогічного процесу, вибору актуального змісту, ефективних методів, видів і форм організації освітньо-професійної підготовки і підвищення кваліфікації викладачів гуманітарних дисциплін ВВНЗ. Останнє, у свою чергу, зумовлює необхідність обґрунтування й розроблення теоретичної моделі розвитку культуротворчої компетентності викладачів гуманітарних дисциплін ВВНЗ із використанням інтерактивних технологій навчання, зокрема, кейс-технологій.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Вітченко А. О. Технології навчання у вищій військовій школі: теорія і практика: навч.-метод. посіб. / Вітченко А. О., Осьодло В. І., Салкуцан С. М.; за заг. ред. професора В. М. Телелима. – К.: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2016. – 250 с.
2. Гегель Г. В. Ф. Феноменологія духу / Г. В. Ф. Гегель; [пер. з нім]. – К.: Основи, 2004. – 548 с.
3. Губерський Л. Культура. Ідеологія. Особистість: методолого-світогляд. аналіз / Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. – К.: Знання України, 2002. – 580 с.
4. Зязюн І. А. Освітні технології у вимірах педагогічної рефлексії / І. А. Зязюн // Постметодика. – 1996. – № 4 (14). – С. 11–13.
5. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: [монографія / за ред. П. Ю. Сауха]. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. – 444 с.
6. Інтерактивні технології навчання / [Пометун О. І., Пироженко Л. В., Коберник Г. І. та ін.]. – К.: Наук. світ, 2004. – 85 с.
7. Кан-Калик В. А. Педагогическое творчество / В. А. Кан-Калик, Н. Д. Никандров. – М.: Педагогика, 1990. – 144 с.
8. Кремень В. Г. Синергетика в освіті: контекст людиноцентризму: [монографія] / В. Г. Кремень, В. В. Льїн. – К.: Пед. думка, 2012. – 368 с.
9. Кримський С. Ранкові роздуми / [зб. ст.] / С. Кримський. – К.: Майстерня Білецьких, 2009. – 120 с.
10. Теория и практика педагогического эксперимента: монография / [под ред. А. И. Пискунова, Г. В. Воробьева]. – М.: Педагогика, 1979. – 208 с.
11. Сисоева С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навч. метод. посіб. / С. О. Сисоева. – К.: ВД «ЕКМО», 2011. – 320 с.

12. Сковорода Г. Пізнай в собі людину / Г. Сковорода; [пер. М. Кашуба; пер. поезії В. Войтович]. – Львів: Світ, 1995. – 528 с.

13. Указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013 «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

REFERENCES

1. Vitchenko, A. O. (2016). *Tekhnologii navchannia u vyshchii viiskovii shkoli : teoriia i praktyka: navch.-metod. posib.* [Technologies of training in higher military school: theory and practice: nach.-method. manual]. Kyiv.
2. Hegel, G. V. F. (2004). *Fenomenolohiia dukhu.* [The phenomenology of spirit]. Moscow.
3. Huberskyi, L. (2002). *Kultura. Ideolohiia. Osobystist: metodoloho-svitohliad. analiz.* [Culture. Ideology. Personality: methodological-Outlook. Analysis]. Kyiv.
4. Ziaziun, I. A. (1996). *Osvitni tekhnologii u vymirakh pedahohichnoi refleksii.* [Educational technology in the measurement of pedagogical reflection]. Kyiv.
5. *Innovatsii u vyshchii osviti: problemy, dosvid, perspektyvy: [monohrafiia / za red. P. Yu. Saukha]* (2011). [Innovation in higher education: problems, experience, prospects: monograph / ed. by P. Yu. Saucha]. Zhytomyr.
6. *Interaktyvni tekhnologii navchannia / [Pometun O. I., Pyrozhenko L. V., Kobernyk H. I. ta in.]* (2004). [Interactive learning technologies]. Kyiv.
7. Kan-Kalyk, V. A. (1990). *Pedahohycheskoe tvorchestvo.* [Pedagogical creativity]. Moscow.
8. Kremen, V. H. (2012). *Synerhetyka v osviti: kontekst liudynotsentryzmu: [monohrafiia].* [Synergetics in education: the context of clavecinist: monograph]. Kyiv.
9. Krymskyi, S. (2009). *Rankovi rozdumy / [zb st.].* [Morning reflections / [collection of articles]. Kyiv.
10. *Teoryia y praktyka pedahohycheskoho eksperymenta: monohrafiia / [pod red. A. Y. Pyskunova, H. V. Vorob'eva].* (1979). [Theory and practice of the pedagogical experiment: monograph / [under the editorship of A. I. Piskunova, G. V. Vorob'eva]. Moscow.
11. Sysoieva, S. O. (2011). *Interaktyvni tekhnologii navchannia doroslykh: navch. metod. posib.* [Interactive technology of adult learning: proc. method. manual.]. Moscow.
12. Skovoroda, H. (1995). *Piznai v sobi liudynu.* [Get to know a person]. Kyiv.
13. *Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25 chervnia 2013 roku № 344/2013 «Pro Natsionalnu stratehiiu rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku» [Elektronnyi resurs].* [The decree of the President of Ukraine of June 25, 2013 № 344/2013 «About National strategy of education development in Ukraine for the period until 2021»]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЗАМОТАЄВА Наталія Володимирівна

– старший викладач кафедри гуманітарної та соціально-економічної підготовки факультету підготовки офіцерів запасу Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського.

Наукові інтереси: розвиток культуротворчої компетентності викладачів гуманітарних дисциплін вищих військових навчальних закладів із використанням кейс-технології.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

ZAMOTAIEVA Natalia Volodymyrivna

– senior lecturer of the Department for Humanitarian and Social-Economic Training of Military Training Course of Officer Reserve at Ivan Chernyakhovskyi National Defense University of Ukraine

Circle of scientific interests: The culture-competence development of the lecturers in Humanities of the higher military educational establishments with case-technology use.

УДК 378

КІР'ЯНОВА Олена Василівна –

старший викладач кафедри мовної підготовки, педагогіки та психології Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

e-mail: e.kiryanova@yandex.ru

МАЛЮКОВА Ольга Юрївна –

викладач кафедри мовної підготовки, педагогіки та психології Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

e-mail: olgamalukova073@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Активне впровадження інноваційних технологій в освітній процес передбачає оволодіння студентами загальнокультурними й професійними компетенціями, при цьому одним із основних компонентів професійної підготовки фахівця є інформаційно-комунікаційні компетенції.

В умовах інноваційних процесів, що відбуваються сьогодні в суспільстві, розвитку інформаційно-комунікаційної компетенції приділяється особлива увага, оскільки вона лежить в основі формування, підготовки й здійснення інноваційних перетворень.

Одним із головних завдань вищої освіти, на думку Т. Лупиніс, є підготовка фахівців до швидкого сприйняття й опрацювання великих обсягів інформації, озброєння їх сучасними засобами і технологіями роботи, формування в них інформаційної культури, життєвих компетентностей, зокрема інформаційної. Фахівці повинні вміти орієнтуватись в інформаційному просторі, отримувати інформацію й оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного

суспільства [6, с. 81].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різним аспектам проблеми компетентності та компетентнісного підходу присвячено праці науковців, зокрема О. Акімова, В. Введенського, Н. Баловсяк, Н. Глузман, С. Сисоєвої, М. Головань, С. Горобець, Ю. Дорошенко, І. Зимньої, С. Калашнікова, К. Кірей, Т. Лупиніс, О. Овчарук, Л. Петухової, О. Пометун, А. Хуторського.

Дослідження І. Дичківської, О. Савченко, В. Паламарчук, Л. Даниленко вказують на втілення нових ідей і формування інноваційного освітнього простору. Важливе значення для дослідження проблеми впровадження й застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті мають праці вітчизняних і зарубіжних педагогів, психологів (В. Безпалько, В. Биков, Б. Гершунський, С. Гончаренко, Р. Гуревич, М. Жалдак, М. Кадемій, М. Козяр, Ю. Машбиця, Є. Полат, І. Роберт, С. Сисоєва).

Мета статті – уточнити зміст поняття «інформаційно-комунікаційна компетенція», визначити інноваційні технології, які є